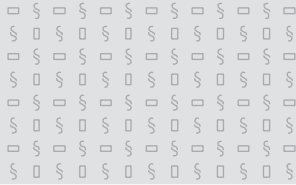

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

PRÁVA DÍTĚTE, SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ, OPATROVNICTVÍ, PORUČENSTVÍ

Martin Kornel, 2021

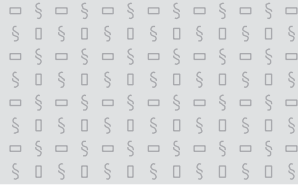
PROGRAM PŘEDNÁŠKY

- 1) Práva dítěte
- 2) Sociálně-právní ochrana dětí
- 3) Opatrovnictví
- 4) Poručenství

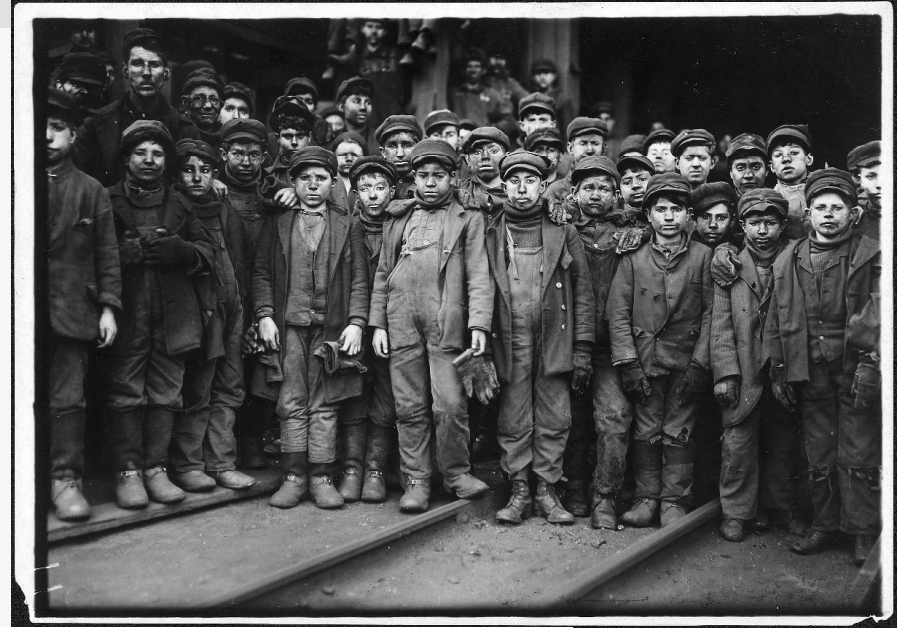
MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

PRÁVA DÍTĚTE

Biafra, 1968, Don McCullin
© Don McCullin

NATIONAL GALLERIES SCOTLAND

The Big Picture

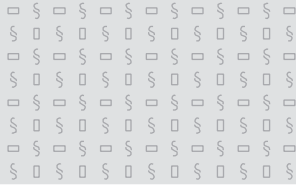
The Lost Children

THEY COULD BE elementary school portraits. Pretty arcade snags. Even something by Monet. The mind begs to see anything but the truth—that they are victims of one of the great tragedies of our time. These lost children of Rwanda were separated from their parents when more than a million people poured into Kibeho in 1994. They live in refugee camps in Goma, a world only slightly less barbarous than the hell they face. But the signs they hold are signs of hope. In August 1994, 28-year-old Irish photographer Seamus O'Shea, working to see these children reunited with their families, began taking portraits of every unaccompanied child in the camps. Some children were solemn, some giggled, some stared numbly over their identification numbers. A few, washed by cholera or starvation, died while their portraits were being snapped. More than 20,000 children—as young as two days, as old as 15 years—have been registered. Their faces displayed on camp billboards. Half have been reunited with family members. There are 527 faces shown here. It would take 142 pages to show the faces of the rest scattered in all the Rwandan refugee camps in central Africa.

—GEORGE HOWE COLE

Photographed in Goma, Kaire
BY SEAMUS O'SHEA & NANA FARRALL
FOR THE O.S. VOICE

16

PRAMENY

Společenství národů

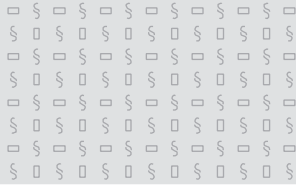
- 1924 - Ženevská Deklarace práv dětí

OSN

- 1959 - Deklarace práv dítěte
(usnesení VS OSN č. DE01/59)
- 1989 - Úmluva o právech dítěte
(sdělení č. 104/1991 Sb.)

Rada Evropy

- Evropská úmluva o ochraně lidských práva a základních svobod
(sdělení č. 209/1992 Sb)
- Evropská úmluva o osvojení dětí;
- Evropská úmluva o právním postavení dětí narozených mimo manželství;
- Evropská úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o výchově dětí a obnovení výchovy dětí;
- Evropská úmluva o výkonu práv dětí;
- Úmluva o styku s dětmi

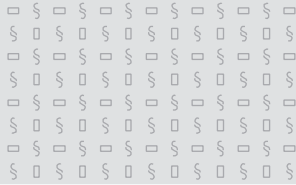

PODSTATA SOUČASNÉHO POJETÍ OCHRANY PRÁV DĚTÍ - ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE

- Čl. 1 *Pro účely této úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.*
- občanská, politická, ekonomická a sociální práva
- obecné principy Úmluvy:
 - čl. 2 (zákaz diskriminace),
 - čl. 3 (princip nejlepších zájmů dítěte),
 - čl. 6 (právo na život)
 - čl. 12 (právo na respektování názoru dítěte)

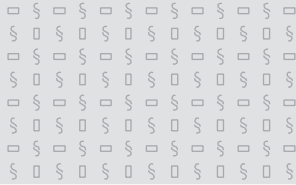
Klasifikace práv: **3P** (protection, participation, partnership)

- Výbor OSN pro práva dítěte (komentáře k Úmluvě, posuzování periodických zpráv, rozhodování o individuálních stížnostech - včetně podaných dětmi - 3. Protokol od 2014)

ZÁKLADNÍ PRINCIPY OCHRANY PRÁV DÍTĚTE - JUDIKATURA ESLP

- Dítě má stejná práva jako ostatní
- Smluvní státy má pozitivní závazek chránit práva dítěte, v rámci tohoto závazku má spíše menší prostor pro uvážení (*margin of appreciation*)
- Nejlepší zájem dítěte je primárním hlediskem pro rozhodování o dítěti (zejména v otázkách, které se ho bytostně týkají - například odnětí z péče rodiče)
- V běžných životních situacích o nezletilých dětech rozhodují rodiče a případný zásah státu do jejich práva musí splňovat podmínky čl. 8 odst. 2 EÚOLPZS

PRÁVO NA RESPEKTOVÁNÍ NÁZORU DÍTĚTE A PRÁVO VYJÁDŘIT SVŮJ NÁZOR, PRÁVO NA INFORMACE

- čl. 12 ÚPD, čl. 3 Evropské ÚoVPD, čl. 36 odst. 1 Listiny, § 100 odst. 3 o.s.ř., § 875 o.z.
- II. ÚS 1945/08 - ústavní výchova pro záškoláctví
(...) Proto v případě rozhodování o nařízení ústavní výchovy dítěte staršího 12 let zásadně neexistuje důvod pro odepření práva dítěte na slyšení přímo soudem. (...)

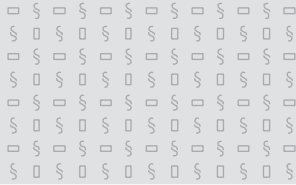
X

- ESLP (Sahin v. Německo) -soud se musí seznámit s názorem dítěte, způsob seznámení může být různý

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ

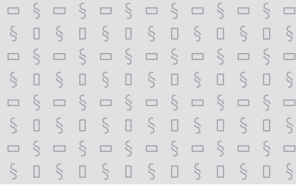
SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ

- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

§ 1 ZSPOD

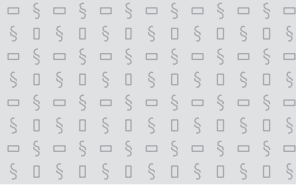
Sociálně-právní ochranou dětí se rozumí zejména

- a) ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,*
- b) ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,*
- c) působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny,*
- d) zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině.*

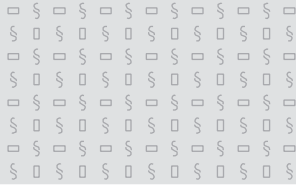

DÍTĚ

- **DÍTĚ JEMUŽ JE POSKYTOVÁNA OCHRANA (§ 2 odst. 2 a odst. 3 ZSPOD) - teritoriální princip**
- **OHROŽENÉ DÍTĚ (§ 6 ZSPOD)**
- **Dítě má zejména právo požádat o pomoc i bez vědomí rodičů, na informace a na vyjádření názoru (§ 8 ZSPOD)**

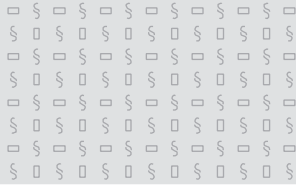

- **ORGÁN SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ (§ 4 odst. 1 ZSPOD)**
- **OSOBY ZAJIŠŤUJÍCÍ SOCIÁLNĚPRÁVNÍ OCHRANU DĚTÍ (§ 4 odst. 2 ZSPOD) - včetně pověřených osob (§ 48 a násl. ZSPOD) (<https://www.mpsv.cz/poverene-osoby>)**
- **MÍSTNÍ PŘÍSLUŠNOST: podle trvalého pobytu dítěte (§ 61 ZSPOD)**

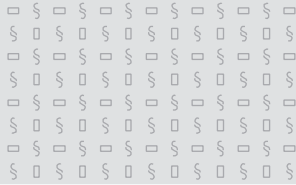
OPATŘENÍ SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ I.

- Preventivní a poradenská činnost
- Výchovná opatření (§ 925 NOZ):
 - Napomenutí
 - Stanovení dohledu
 - Uložení omezení
- Podává návrhy (§ 14 ZSPOD)
 - Řízení o potřebě souhlasu s osvojením dítěte, zásahy do rodičovské odpovědnosti, nařízení a prodloužení ústavní výchovy ...
- Zastupuje dítě
 - jako opatrovník, poručník

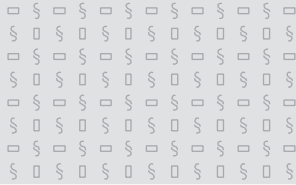
OPATŘENÍ SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ II.

- Úkony při svěřením dítěte do výchovy jiné osoby (§ 19 ZSPOD)
 - péče budoucích osvojitelů, předpěstounská péče
- Zprostředkování osvojení a pěstounské péče (§ 19a a násl. ZSPOD)
 - Vyhledávání dětí, vhodných osob, příprava těchto osob, výběr konkrétní osoby
 - Vedení evidence dětí a evidence žadatelů
- Úkony v souvislosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu (§ 27a a násl. ZSPOD)
- Úkony v souvislosti s ústavní a ochrannou výchovou (§ 28 a násl. ZSPOD)
 - Sjednává předání a přijetí, sledování výkonu, souhlas s pobytem dítěte mimo ústav

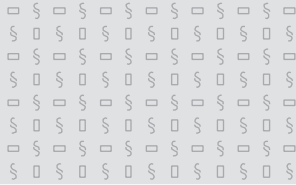
OPATŘENÍ SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ III.

- Péče o děti vyžadující zvýšenou pozornost (§ 31 a násl. ZSPOD)
 - poskytování pomoci, sociální kuratela
- Sociálně-právní ochrana ve vztahu k cizině (§ 35 a násl. ZSPOD)

SPISOVÁ DOKUMENTACE

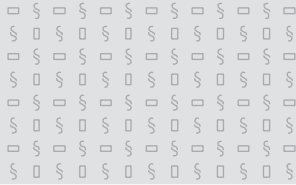
- § 54 a násl. ZSPOD
- *Spisová dokumentace obsahuje zejména osobní údaje dětí, jejich rodičů, údaje o výchovných poměrech těchto dětí, záznamy o výsledcích šetření v rodině, záznamy o jednání s rodiči nebo jinými osobami, kopie podání soudům a jiným státním orgánům, písemná vyhotovení rozhodnutí soudů, orgánů činných v trestním řízení a správních orgánů. (§ 55 odst. 2 ZSPOD)*
- *SMĚRNICE MINISTERSTVA PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, Č. J.: 2013/26780-21*
- **Nahlížení** (zejména rodič, kterému náleží rodičovská odpovědnost) – nemusí být umožněno hned – OSPOD do 15 dnů **sdělí** kdy umožní nahlédnout nebo odmítne (§ 55 odst. 5 a 6 ZSPOD)
- **Podklady** mimo spis – bez práva nahlížet (§ 55 odst. 4 ZSPOD)

AKTIVNÍ LEGITIMACE OSPOD

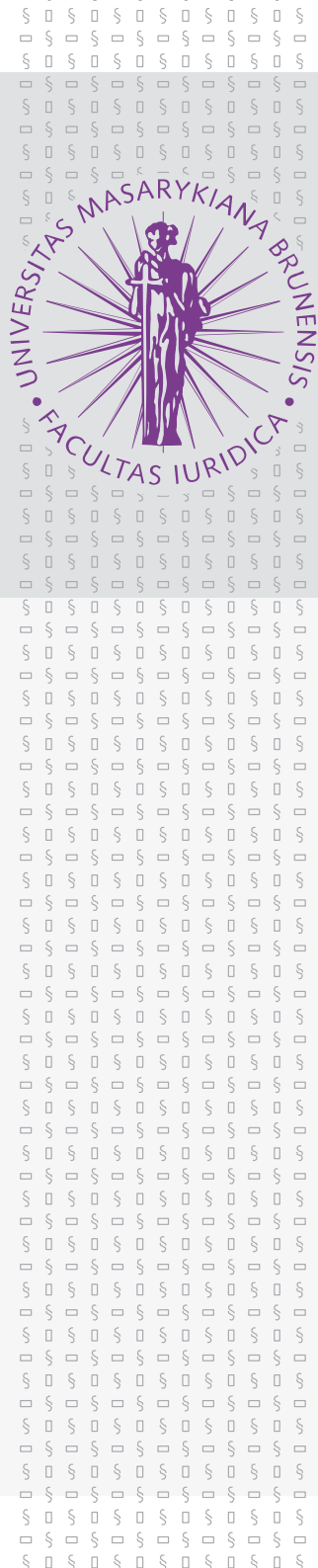
- Katalog v § 14 ZSPOD (omezení, zbavení RO, nařízení ústavní výchovy, svěření do pěstounské péče atd.)
- Předběžná opatření upravující poměry dítěte (§ 454 z.ř.s.)
- Jako opatrovník dítěte jmenovaný v konkrétní věci k podání návrhu

Podnět k zahájení řízení i bez návrhu ve věcech péče o nezletilé (§ 466 z.ř.s. s výjimkami uvedenými v § 468 odst. 1 a 2 z.ř.s.)

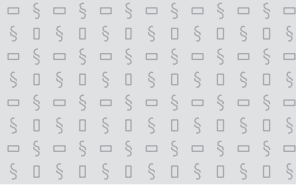
NĚKTERÉ DALŠÍ ČINNOSTI OSPOD

- Zpráva o osobních, rodinných a sociálních poměrech a aktuální životní situaci mladistvého (§ 56 zákona o soudnictví ve věcech mládeže)
- Účast na hlavním líčení nebo veřejném zasedání v řízeních v trestních věcech mladistvých

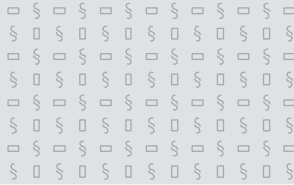
MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

OPATROVNICTVÍ (§ 943 a násl. o.z. a 457 a násl. o.z.)

- **Soud jmenuje** dítěti opatrovníka, hrozí-li:
 - střet zájmů dítěte na straně jedné a jiné osoby na straně druhé,
 - nehájí-li zákonný zástupce dostatečně zájmy dítěte, nebo
 - je-li toho v zájmu dítěte zapotřebí z jiného důvodu, anebo stanoví-li tak zákon (např. omezení rodičovské odpovědnosti, souhlas s osvojením za rodiče nebo za dítě, správa jmění).

Soud rozhoduje rozsudkem s výjimkou kolizního opatrovníka pro řízení (zde usnesením) - § 471 zřs

ŠPATNĚ

Vyřizováno 20.11.2015

Jednací číslo: 9 P 34/2013-1649
9 P a Nc 177/2014

USNESENÍ

Okresní soud v Děčíně rozhodl samosoudcem Mgr. Jaroslavem Novákem

ve věci **péče o nezletilou**

Nelu Vilhelmovou, nar. 22. 12. 2005

dítěte rodičů:
1. Kláry Černé, nar. 4. 8. 1976
bytem 150 00 Praha 5, Za Lužinami 1155
2. Františka Vilhelma, nar. 7. 1. 1983
bytem 407 77 Šluknov, 17. listopadu 870

t a k t o :

Opatrovníkem nezl. Nely Vilhelmové, nar. 22. 12. 2005, pro řízení o stanovení dohledu nad nezletilou, **soud jmenuje Městský úřad v Rumburku.**

P o u ě n í : Proti tomuto usnesení je možno podat odvolání do 15 dnů ode dne jeho doručení ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem prostřednictvím podepsaného soudu.

V Děčíně dne 13. listopadu 2015

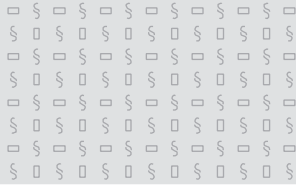
Za správnost vyhotovení:
Marie Šípková

Mgr. Jaroslav Novák, v. r.
samosoudce

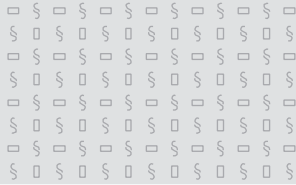
SPRÁVNĚ

- „Dovolací soud tak dospěl k závěru, že v občanském soudním řízení je způsobilá samostatně jednat (ať už v postavení účastníka, nebo zástupce) pouze obec, nikoliv obecní úřad. Je-li tedy v řízení ve věci péče o nezletilé dítě jmenován podle ustanovení § 469 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních opatrovníkem orgán sociálně-právní ochrany dětí, musí být v rozhodnutí označen pod názvem příslušné obce s uvedením sídla úřadu obce, neboť pouze obec může v takovém případě mít procesní práva, nést procesní povinnosti a činit procesní úkony.“ Viz rozsudek NS 21 Cdo 1288/2016.

OPATROVNÍK

- Osoba dítěti blízká, jiná vhodná fyzická či právnická osoba
- Ve věcech péče o nezletilé zpravidla OSPOD (§ 469 zřs), který nepodal návrh na zahájení řízení
- Povinnosti zejména:
 - zjistit stanovisko rodiče, popřípadě poručníka, je-li to možné, i stanovisko dítěte, a je-li to vhodné, rovněž stanoviska dalších osob (§ 946 o.z.)
 - sledovat ochranu zájmů zastoupeného a ochranu jeho práv (§ 457 o.z.)
 - vymezené soudním rozhodnutím

OPATROVNÍK PRO SPRÁVU JMĚNÍ DÍTĚTE

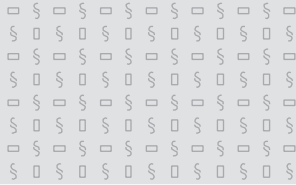
- Specifická instituce k ochraně zájmu nezletilého
- Je nutné vymezit rozsah spravovaného jmění
- Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře

- Právo na úhradu nákladů souvisejících se správou (§ 951 o.z.)
- Právo na přiměřenou odměnu z výnosů stanovenou soudním rozhodnutím (§ 951 o.z.)

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

PORUČENSTVÍ (§ 928 a násl. o.z)

■ Soud **jmenuje** poručníka

- není-li tu žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu (důsledek - smrt, zbavení RO, pozastavení výkonu RO, nezletilý a ne plně svéprávný rodič, rodič omezený ve svéprávnosti, kterému bylo zároveň soudem zasaženo do RO

Soud rozhoduje rozsudkem. (§ 471 zřs)

t a k t o :

I.
Matka, paní [REDAKCE] a otec [REDAKCE] se
zbavují rodičovské zodpovědnosti vůči nezletilé [REDAKCE]

Pokračování

- 2 -

30 P 181/2013

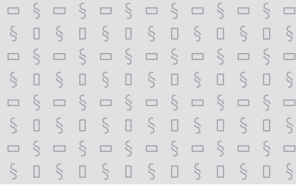
II.
Paní [REDAKCE] se ustanovuje poručníkem nezletilé [REDAKCE]
nar. 7.11.2007.

III.
Poručníci se ukládá podávat zprávy o výkonu poručnické péče soudu vždy k 31.12.
každého roku.

IV.
Výživné otci dítěte svěřeného do pěstounské péče na účet Úřadu práce Praha - východ
se n e s t a n o v í .

V.
Výživné matce dítěte svěřeného do pěstounské péče na účet Úřadu práce Praha - východ
se n e s t a n o v í .

VI.
Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů tohoto řízení.

PORUČNÍK

- OSPOD - Veřejný poručník ex lege (§ 929 o.z.)

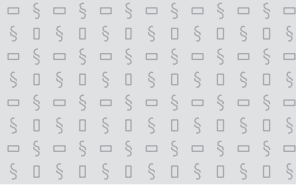
- Fyzická osoba naznačená rodičem (§ 931 o.z.)

- Fyzická osoba příbuzná nebo blízká dítěti,
nevyloučená rodičem

způsobem života zaručuje, že je schopna funkci poručníka řádně vykonávat, jmenování není v rozporu se zájmem dítěte

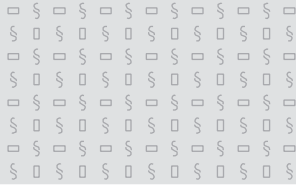
I dvě osoby (§ 932 o.z.)

- OSPOD - hromadný poručník (§ 930 o.z., § 17 ZSPOD)

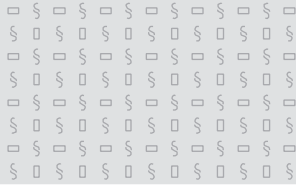
PRÁVA PORUČNÍKA

- poručník má vůči dítěti zásadně všechny povinnosti a práva jako rodič, ale nemá vyživovací povinnost **tj. zejména práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti (není však nositelem rodičovské odpovědnosti namísto rodiče)**
- Soudním rozhodnutím lze výjimečně práva omezit
- Mateřská dovolená, rodičovská dovolená (§ 197 ZP) a peněžitá pomoc v mateřství a rodičovský příspěvek
- Dávky pěstounské péče, pokud osobně pečuje (§ 939 o.z.)

POVINNOSTI PORUČNÍKA

- Povinnost předložit soupis jmění dítěte po jmenování (§ 933 odst. 3 o.z.)
- Rozhodnutí v nikoliv běžné záležitosti předložit ke schválení soudu - jinak zdánlivé právní jednání (§ 934 o.z.)
- Podávat zprávy soudu o osobě dítěte a překládat účty ze správy jmění nejméně jednou za rok

ZÁNIK PORUČENSTVÍ

- Rodič - rodičovská odpovědnost
- Smrt poručníka (i poručenice)
- Zproštěním poručníka funkce (§ 936 o.z.)
- Odvolání poručníka (§ 937 o.z.)